Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

**«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի
օգնականների դասավանդման հմտությունների
զարգացման ապահովում» ծրագիր**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ «Գեղարքունիքի մարզի Դրախտիկ գյուղի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Առարկա՝ Տեխնոլոգիա

Թեմա՝ «Տարբերակված ուսուցման անհարժեշտությունը առարկայի դասավանդման գործընթացում»

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Արարատ Մովսեսյան

Ուսուցիչ՝ Կարինե Բրուտյան

2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.Ներածություն _____3 2.Տարբերակված ուսուցման խնդիրներն ու նպատակները 4

3. Տարբերակված ուսուցումը՝ որպես նորարարություն 5

4. Ուսուցման անհատական մոտեցում 7

5. Տարբերակված ուսուցման դրական և բացասական կողմերը 9

6. Տարբերակված ուսուցման ռազմավարությունը 10

7. Տարբերակված տնային առաջադրանքներ 12

8. Եզրակացություն _____14

9. Գրականության ցանկ _____16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ինչպես գիտենք մեր օրերում կրթության ոլորտում կատարվում են մի շարք բարեփոխումներ, մշակվում են դասավանդման բազմազան ու նոր մեթոդներ, ռազմավարություններ՝ սովորողների գործունեությունը խթանելու, ակտիվացնելու ու առաջադիմության աճ ապահովելու նպատակով: Ըստ իս, յուրաքանչյուր դասարան, յուրաքանչյուր դաս տարբեր է: Երբեմն նշվում է, որ եթե դասին կիրառենք այս կամ այն մեթոդը, մենք կկարողանանք հասնել մեր նպատակին□ Սակայն մի դասարանում աշխատող մոտեցումը կարող է մեկ այլ դասարանում չաշխատել□ Այսպիսով՝ ուսուցման մեթոդներն ու հնարները պետք է ընկալել որպես գործիքներ, որոնց կիրառման մասին որոշումը կայացնում է հենց ինքը՝ուսուցիչը: Իմ կարծիքով ուսուցիչն իր աշխատանքի ընթացքում իր առջև պետք է խնդիր դնի և գտնի այն հարցերի պատասխանները, թե ինչպե՞ս կարող էավելի արդյունավետ դասավանդել, ինչպե՞ս կարող է աշակերտների վերաբերմունքը ուսման նկատմամբ էլ ավելի դրական դարձնել և, վերջապես, կարո՞ղ է ապահովել դասարանի բոլոր աշակերտների առաջադիմության աճը: Ես կարծում եմ, որ ուսուցիչը կհասնի այս ամենին տարբերակված ուսուցման ռազմավարությունների կիրառման արդյունքում:

Իմ կարծիքով ուսուցիչը պարտավոր է ապահովել հայոց լեզվի և գրականության գերազանց իմացություն, քանզի այն մեր մայր լեզուն է, պետք է ճիշտ ուսուցանի գրականությունը և հատկապես բերականությունը: Ուստի կարևորելով հայոց լեզու և գրականություն առարկաների իմացությունը՝ ես հետազոտական աշխատանքս իրականացնելու համար ընտրել եմ տարբերակված ուսուցումը՝ սովորողների առաջադիմությունը բարձրացնելու նպատակով:

Հետազոտության համար խնդրո առարկա է հանդիսացել աշակերտների՝ դասին ամբողջական չմասնակցելու խնդիրը: Իմ մանկավարժական գործունեության ընթացքում դասավանդել եմ տարբեր դասարաններում, ուսուցանել եմ զարգացվածության տարբեր աստիճաններ ու մակարդակներ ունեցող աշակերտների, մշտապես փորձել եմ գտնել նրանց ուսումնական գործունեությանը խթանող, ակտիվացնող, զարգացնող մեթոդներ ու ռազմավարություններ:

Արդյունքում եկել եմ այն եզրակացության, որ նույն առաջադրանքն ուսուցիչը չի կարող հանձնարարել ամբողջ դասարանին և նրանցից նույն արդյունքը պահանջել:

Յուրաքանչյուր աշակերտին տրված առաջադրանքը պետք համապատասխանի է իր հնարավորություններին:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Տարբերակված ուսուցման խնդիրն առաջին հերթին մոտիվացիայի բարձրացումն է, որն ստիպում է սովորողին աշխատել և որի ընթացքում նա կատարելագործվում է:

Այն օգնում է աշակերտներից յուրաքանչյուրին սովորեցնել իր ունակություններին համապատասխան, սովորողին տալ իր գործողությունների ընտրության ինքնուրույնություն, ստեղծագործելու, ինքնագնահատման հնարավորություն: Սովորողին օգնում է նախապատրաստվել բարձրագույն կրթության:

Վերոնշյալ խնդիրների լուծման համար ուսումնական գործընթացում արդյունավետ է կիրառել տարբերակված ուսուցումը, որի դերն ու նշանակությունն այսօր խիստ կարևորվում է□ Բացարձակ անընդունակ աշակերտ չկա, յուրաքանչյուր աշակերտի մեջ էլ կան ուժեղ կողմեր, և մանկավարժի հմտությունը կայանում է նրանում, որ ուսուցումը կազմակերպի՝ հիմնվելով այդ կողմերի վրա:

Տարբերակված ուսուցման նպատակն է ուշադրության կենտրոնում պահել ոչ միայն այն աշակերտներին, ովքեր դժվարանում են լիարժեք յուրացնել կրթական ծրագրերը, այլ նաև այն աշակերտներին, ովքեր ունեն մեծ ընդունակություններ, հետաքրքրություններ և բարձր առաջադիմություն՝ առարկան ավելի խորը ուսումնասիրելու համար: Այդ իսկ պատճառով ես իմ դասաժամերին փորձեցի կիրառել տարբերակված ուսուցում:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տարբերակված ուսուցումը՝ որպես նորարարություն, մեր օրերում դասապրոցեսի ընթացքում ուսուցիչները լայնորեն կիրառում են, այն հնարավորություն է տալիս բարելավել յուրաքանչյուր սովորողի կրթական կարիքները իր ունակությունների, շահերի ու հնարավորությունների սահմաններում:

Տարբերակված ուսուցում կարելի է կիրառել այն դեպքում, երբ աշակերտներն առանձնանում են ըստ ունակությունների և այն դեպքում, երբ նրանք չեն կարողանում լիովին յուրացնել ուսումնական ծրագրերը: ԱՄՆ-ի ու Արևմտյան Եվրոպայի սահմանադրության համաձայն՝ նույն դասարանում կարող են սովորել տարբեր հաշմանդամություն, հուզական, ինչպես նաև վարքագծային խանգարումներ ունեցող երեխաներ, որոնց հետ աշխատում են հոգեբաններ, սոցիալական մանկավարժներ, ուսուցիչներ, որոնք փորձում են ազդել ոչ միայն երեխաների վրա, այլև, աշխատանք տանելով նրանց ծնողների հետ, ստեղծում են հատուկ պայմաններ նրանց զարգացման ու ինտեգրման համար:

Հանրակրթության առջև դրված ժամանակակից պահանջները որդեգրում են ուսուցման մարդասիրական ուղղվածություն: Այս գործընթացն առաջին հերթին դրսևորվում է սուբյեկտ–սուբյեկտ հարաբերությունների ստեղծմամբ: Այսպիսով՝ աշակերտը դիտարկվում է ոչ թե որպես մանկավարժական ներգործության օբյեկտ, այլ որպես սուբյեկտ՝ իր ուրույն ներաշխարհով, արժեքային համակարգով և անհատական առանձնահատկություններով: Եվ սա բնական է, որովհետև մարդն աշխատում է ստեղծագործաբար, եթե ազատ է: Առավել ևս՝ դպրոցականը, ով դեռևս չունի ստեղծագործաբար աշխատելու փորձ, կարողությունների անհրաժեշտ մակարդակ, որ դառնա ինքնուրույն մտածող, արարող անհատ: Նա պիտք է իր գործունեությունը ծավալի՝ զգալով ապահով, ազատ ինքնադրսևորման համար իրեն տրված հնարավորությունը: Մենք՝ ուսուցիչներս, միշտ խոսում ենք աշակերտի անհատականության մասին, բայց չկա հստակ մոտեցում, թե ինչպես պետք է հաշվի առնել սովորողի առանձնահատկությունները: Այդ

պատճառով առաջարկվում է առանձնացնել «տարբերակում» և «անհատականություն» հայեցակարգերը: Առաջին հայացքից թվում է, թե դրանք նույնն են, սակայն դա այդպես չէ: Տարբերակելիս հաշվի են առնվում սովորողների գերիշխող հատկությունները, իսկ անհատականության ժամանակ հաշվի են առնվում տվյալ սովորողի

անձնային առանձնահատկությունները: Այսպիսով՝ ի հայտ է գալիս տարբերակված ուսուցումը, որն հանդիսանում է որպես ուսումնառության պայման և միջոց: Ուսումնառություն կազմակերպման ընթացքում անհրաժեշտ է հաշվի առնել ուսումնառության ոճերը: Փորձնականորեն մաթեմատիկական և արվեստի ուղղվածություն ունեցող աշակերտներին խնդրեցին ներկայացնել տարբեր տառատեսակներով և տարբեր գույներով թվեր: Ահա սա է պատճառը, որ նույն նյութն հաղորդելիս պետք է կիրառել տարբեր գործիքներ:

Ուսումնառություն կազմակերպման ընթացքում ուսուցիչը պետք է հաշվիառնի յուրաքանչյուր աշակերտի զարգացման առանձնահատկությունները, հնարավորությունները, հետաքրքրություններն ու ուսումնական նյութի բարդության աստիճանը: Որքան էլ ուսուցիչը լինի հմուտ, ինչպիսի բազմազան մեթոդներ և հնարներ էլ կիրառի, նա չի կարող բոլոր աշակերտների մոտ հավասարապես նույն արդյունքը

գրանցել, և ահա այդ պատճառով էլ առաջանում է տարբերակված ուսուցման անհրաժեշտությունը: Ուսուցիչը այն կարող է իրականացնել դասի ցանկացած ժամանակահատվածում, նույնիսկ նոր նյութը հաղորդելուց հետո: Տարբերակված ուսուցում իրականացնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել գործողությունների հետևյալ հաջորդականությունը՝

1. Ուսուցանվող նյութի ուսումնասիրում
2. Տարբեր գործիքների և ռազմավարությունների կիրառում
3. Տարբեր մակարդակի թեստերի կազմում, գրավոր ներկայացում
4. Հին և նոր գիտելիքների միջև կապի ստեղծում և ամրապնդում
5. Արդյունքների ճնարկում և վերլուծում

Տարբերակված ուսուցման ժամանակ յուրաքանչյուր սովորող կարող է ունենալ ակադեմիական նվաճումների գրանցամատյան, որտեղ ինքը կգնահատի իր գիտելիքները, հմտությունները և այն կհամեմատի ուսուցչի գնահատականի հետ: Այս դեպքում յուրաքանչյուր սովորող կստանա բարձր գնահատական, եթե կատարի իր առջև դրված

բոլոր հանձնարարությունները: Ինքնագնահատումը կարևոր է այնքանով, որ սովորողը կարող է գնահատել իր սկզբնական արդյունքները՝ ձեռք բերած նոր արդյունքների հետ համեմատելով:(https://forum.armedu.am/)

Տարբերակված ուսուցումը ուսուցչին հնարավորություն է տալիս ճիշտ կազմակերպել դասապրոցեսը՝ հաշվի առնելով դրա բոլոր էլեմենտները: Տարբերակված ուսուցում կազմակերպելիս շեշտը պետք է դնել տարբեր մակարդակներով գիտելիքների յուրացման վրա՝ ցածր մակարդակից անցնելով բարձրին: Տարբերակված ուսուցում չի նշանակում սովորողների մի մասին տալ ուսումնական նյութի մեծ ծավալ, մյուս մասին՝ քիչ, պարզապես յուրաքանչյուր սովորող պետք է յուրացնի ուսումնական նյութի նվազագույն ծավալը, իսկ այն սովորողը, ով ունի մեծ պոտենցիալ, չպետք է կորչի ՝ մնալով նվազագույն շեմում:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄ

Վերջին շրջանում հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների հետաքրքրությունը մեծացել է աշակերտների տարբերակված ուսուցման խնդրի նկատմամբ: Մի փոքր պարզաբանենք՝ ի՞նչ է տարբերակված ուսուցումը և ի՞նչ է ուսուցման անհատական մոտեցումը: Այն դեպքում, երբ դասարանում սովորում են տարբեր կարողություններով, նախասիրություններով, հետաքրքրություններով, տարբեր մտավոր և ֆիզիկական զարգացում ունեցող աշակերտներ, ապա անհրաժեշտ է կիրառել տարբերակված մոտեցում՝ արդյունավետ ուսուցում ապահովելու համար:

Տարբերակված ուսուցման հիմնական նպատակն այն է, որ ընդհանուր կրթության բովանդակության յուրացման գործընթացում ամեն մի աշակերտի համար ապահովվի միջոց՝ նրա հետաքրքրությունների, հակումների, ընդունակությունների, ճանաչողական պահանջմունքների բավարարման և զարգացման նպատակով□

Հետազոտությունների արդյունքում եկել են այն եզրակացության, որ աշակերտների պահանջները լիարժեք բավարարելու ամենվստահված և արդյունավետ եղանակներից մեկը տարբերակված ուսուցումն է, որը հնարավորություն է տալիս բոլոր աշակերտներին ներգրավելու դասապրոցեսի մեջ□ Չնայած որ դասարանները կազմավորվում են ըստ աշակերտների տարիքային խմբերի, սակայն սովորողների նույն տարիքի լինելը դեռևս չի

նշանակում, որ նրանք ունեն զարգացման և ընդունակությունների նույն մակարդակը□ Նրանք ցուցաբերում են գիտելիքների յուրացման տարբեր աստիճաններ, և ուսուցիչն այս դեպքում ուսուցման գործընթացը պետք է իրականացի՝ հենվելով միջին կարողություններ ունեցող աշակերտների վրա, սակայն այս երևույթն էլ, իմ կարծիքով, ունի իր բացասական

կողմերը□ Փորձը ցույց է տվել, որ այս ռազմավարությունը արհեստականորեն կասեցնում է ուժեղ աշակերտների զարգացումը, և նրանք ուսման նկատմամբ հետաքրքրությունը կորցնում են, իսկ թույլ աշակերտները այդպես էլ մնում են, նրանց մոտ առաջընթաց չի գրանցվում□ Պետք է նշել, որ միջին կարողություններ ունեցող աշակերտները ևս իրարից տարբերվում են, նրանք ունեն տարբեր հակումներ և հետաքրքրություններ, հոգեկան գործընթացի զարգացման տարբեր մակարդակներ□

Հետազոտության արդյունքում պարզվեց, որ ուսումնական գործունեության ընթացքում՝ դասի ժամանակ, ուսուցիչը դժվարանում է այդ խմբին առանձնացնել՝ հաշվի առնելով սովորողների միջև առկա մեծ տարբերությունները: Դրանք պայմանավորված են մի շարք հանգամանքներով: Նախ սովորողների նախնական գիտելիքները տարբեր են, ինչը պայմանավորված է նրանով, թե ինչպիսի ընտանիքից է այդ երեխան, ինչպիսին են նրա բառապաշարը, մտավոր կարողությունները, արժեքային համակարգը, ճանաչողական կարողությունների տարբերությունները՝ ընկալումը, կենտրոնացված ուշադրության տևողությունը, լեզուն, մտածողությունը և հիշողությունը□

Տարբերակված ուսուցման դեպքում ուսուցիչն իր առջև պետք է խնդիր դնի ուսումնասիրել սովորողների անհատական առանձնահատկությունները, ավելի դյուրին դարձնի նրանց ուսուցման գործընթացը: Ամենակարևոր գործոնը երեխաների մոտ սովորելու նկատմամբ հետաքրքրություն ու գիտելիքների բացերը լրացնելու ցանկություն առաջացնելն է□ Դա անելու համար մենք պետք է առաջին հերթին նշենք աշակերտների անգամ ամենափոքր հաջողությունները և ձեռքբերումները, բացատրենք նրանց հետ մնալու պատճառները ու փորձենք միասին գտնել դժվարությունները հաղթահարելու ուղիներ: Սովորողներն անընդհատ պետք է զգան իրենց առաջընթացը, նույնիսկ աննշան հաջողությունը ոգեշնչում է երեխային, մղում է ավելի լավ աշխատելու, մեծացնում է հետաքրքրությունը գիտելիքի նկատմամբ:

Տարբերակված ուսուցման հիմքում ընկած է անհատական մոտեցման սկզբունքը: Այն ուսուցման և դաստիարակության ճկուն գործընթաց է և բնութագրվում է աշակերտների անհատական ընդունակությունների վերլուծությամբ□

Այս գործընթացն իրականացնելիս ուսուցիչը ոչ թե աշակերտին պետք է հարմարեցնի ուսումնական նյութին, այլ ուսումնական նյութը հարմարեցնի աշակերտին՝ այն մշակելով, դարձնելով մատչելի յուրաքանչյուր երեխայի համար□ Այս մոտեցումը կնպաստի դասին բոլոր աշակերտների ակտիվացմանը, և յուրաքանչյուր աշակերտ կունենա իր անելիքը□ Այն

դեպքում, երբ ուսուցիչն ամբողջ դասարանին հանձնարարում է նույն առաջադրանքը՝ հաշվի չառնելով աշակերտների անհատական, հոգեբանական կարիքները, ապա նա չի կարող ապահովել որակյալ կրթություն և օգնել աշակերտին առաջ շարժվել իր կարողություններին, ընդունակություններին համապատասխան□ Նշված կարևոր գործոնի անտեսման արդյունքում աշակերտները տուժում են, որովհետև չեն կարողանում հաղթահարել իրենց առջև ծառացած դժվարությունները, ուստի նվազում է հետաքրքրությունը ուսման հանդեպ, և աստիճանաբար ընկնում է նրանց ինքնագնահատականը: Որպեսզի աշակերտը դառնա ավելի ինքնավստահ, անհրաժեշտ է, որ զբաղվի իր ընդունակություններին, կարողություններին և հմտություններին համապատասխան հանձնարարությամբ, ստանա իր կարողություններին համարժեք ծավալի և բարդության աշխատանք□ Եվ այս ամենը ուսուցիչը պետք է անի այնքան վարպետորեն և նրբանկատությամբ, որ շերտավորումը չդառնա աշակերտին պիտակավորելու միջոց:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ

Տարբերակված ուսուցումը սովորողների վրա թողնում է իր դրական, ինչպես նաև բացասական ազդեցությունը: Աշակերտների տարբերակումը ուժեղ, միջին ու թույլ առաջադիմությունների ունի ոչ միայն առավելություններ, այլ նաև ունի իր բացասական կողմերը: Շնորհաշատ աշակերտները ոգևորվում են հագեցած դասերով, ծանր ուսումնական նյութերը խթանում են նրանց առաջընթացին, իսկ դանդաղ զարգացման տեմպ ունեցող աշակերտները այս պարագայում կորցնում են սովորելու ցանկությունը, որի արդյունքում ուսումնառությունը դառնում է ծանր պարտականություն:

Դրական կողմն այն է, որ ուժեղները ավելի ինքնուրույն են դառնում, ավելի մոտիվացվում են ուսման նկատմամբ, իսկ թույլ աշակերտների ինքնագնահատականը բարձրանում է:

Բացասական կողմն այն է, որ թույլ սովորող աշակերտների մոտ նվազում է ուսման մոտիվացիան և հնարավորություն չեն ունենում հասնել ուժեղներին:

Այսպիսով կարող ենք ասել, որ տարբերակված ուսուցման դրական կողմերն ավելի շատ

են, բան բացասական կողմերը:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տարբերակված ուսուցման ընթացքում կարելի է կիրառել տարբեր ռազմավարություններ: Տարբերակում կարելի է իրականացնել ըստ առաջադրանքների, ըստ ռեսուրսի, ըստ ժամանակի, ըստ օժանդակության և ըստ արդյունքի՝ դրանցից ամեն մեկը կիրառելով առանձին կամ մի քանիսը միաժամանակ: Օրինակ՝ ուսուցիչը, մշտադիտարկման տակ պահելով յուրաքանչյուր աշակերտին, կարող է բարձր առաջադիմություն ունեցող խմբում ընդգրկել թույլ առաջադիմություն ցուցաբերող աշակերտին՝ հնարավորություն տալով նրան կատարել պարզ առաջադրանքներ, և եթե նույնիսկ աշակերտը դժվարանում է գրավոր կատարել այն, ապա կարելի է նրան հնարավորություն տալ պատասխանը ներկայացնել այլ կերպ՝ սխեմայի կամ գրաֆիկի օգնությամբ:

Իմ կատարած դասի միջոցով տարբերակված ուսուցումն իրականացնում եմ երբեմ հիմնական փուլերով՝ առաջին հերթին փորձում եմ վեր հանել յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական առանձնահատկությունները, ապա խմբավորում եմ աշակերտներին ըստ իրենց անհատական առանձնահատկությունների և տարբերակում յուրաքանչյուր խմբի ուսումնական գործընթացը:

Նպատակահարմար է, որ յուրաքանչյուր ուսուցիչ ինքն ընտրի աշակերտների խմբերի ընտրության մոտեցումը: Իմ կարծիքով, սխալ մոտեցում է երեխաներին «թույլերի» ու «ուժեղների բաժանելը»: Տարբերակված ուսուցումը փորձնական նպատակով կիրառեցի 5- րդ դասարանում՝ աշակերտներին բաժանելով երբեմ պայմանական խմբերի / խմբերը մշտական չեն, և դրանց կազմը կարող ենք հանախակի փոխել/☒ Առաջին խմբում ընդգրկեցի մշտական լրացուցիչ օգնություն պահանջող աշակերտներին, երկրորդ խմբում՝ այն աշակերտներին, ովքեր կարողանում են ինքնուրույն հաղթահարել նյութը, իսկ երրորդ խմբում ընդգրկեցի նրանց, ովքեր կարողանում են կարճ ժամանակում հաղթահարել առաջադրանքն ու օգնություն ցուցաբերել ուրիշներին:

Այնուհետև իրականացրի ներդասարանային տարբերակում՝ ըստ տարբեր բարդության աստիճանի առաջադրանքների կատարման: Առաջին խմբին հանձնարարեցի կարդալ ուսումնական նյութը, պատմել՝ առանձնացնելով գլխավոր միտքը: Երկրորդ խմբին

հանձնարարեցի կարդալ ուսումնական նյութը, կազմել պլան և հարցադրումներ□ Իսկ երրորդ խմբին՝ կարդալ ուսումնական նյութը, տալ նյութի համառոտ բնութագրությունը, արտահայտել սեփական դիրքորոշումը□

Ամփոփման արդյունքում առանձնացրի գիտելիքի ընկալման երեք մակարդակներ՝

1.Նվազագույն մակարդակ – մտապահում է, հասկացել է, վերարտադրում է: 2.Միջին մակարդակ – յուրացրել է նյութը և կիրառում է միջին իրավիճակում:

3.Բարձր մակարդակ – նյութը յուրացրել է լիարժեք, կիրառում է ոչ ստանդարտ վիճակում, աշխատանքին մոտենում է ստեղծագործաբար:

Այնուհետև, ուսումնական նյութը յուրացրած աշակերտների հետ տարա համապատասխան աշխատանքներ գիտելիքների ընդլայնման ու խորացման ուղղությամբ, ուսումնական նյութը լավ չյուրացրած ու բացթողումներ ունեցողների հետ՝ համապատասխան աշխատանքներ: Այն աշակերտները, որոնք խնդիրներ ունեին ուսումնական նյութի յուրացման հարցում, նրանց համար մշակեցի համապատասխան առաջադրանքներ: Երկրորդ խմբի աշակերտների համար որպես խորհրդատու և ուսուցչի օգնական հաճախ նշանակում եմ առաջին խմբի աշակերտներին, իսկ երրորդ խմբի աշակերտների համար՝ առաջին և երկրորդ խմբի աշակերտներին: Հետևելով այս նպատակադրումներին, աշակերտական խմբերում անպայման դրական տեղաշարժ ունենում եմ:

Շերտավորված ուսուցում կարելի է իրականացնել նաև խմբային աշխատանքի միջոցով: Խմբերը կարող են կազմել նույն կամ տարբեր գիտելիքներ, կարողություններ ու հմտություններ ունեցող աշակերտներից, այս դեպքում շատ կարևոր է, թե ուսուցիչն ինչ նպատակ է դրել իր առջև□ Խումբը քննարկում ու միասին լուծում են տրված առաջադրանքները, որոնցից յուրաքանչյուրը ստուգվում է ուսուցչի կողմից և ակտիվ քննարկվում խմբերում:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՎԱԾ ՏՆԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Տնային աշխատանքը աշակերտի ծավալած ուսումնական գործունեությունն է, որը կատարվում է նրա կողմից ինքնուրույն: Աշակերտներին կարող են տրվել բազմազան և բազմաբնույթ տնային հանձնարարություններ, որոնց գլխավոր առանձնահատկությունը սովորողի ինքնուրույնության ձևավորումն է, որը մեծապես նպաստում է նրա՝ ուսումնաճանաչողական գործունեություն ծավալելու կարողության զարգացմանը: Այն առաջին հերթին ինքնակրթության ճանապարհ է: Տնային առաջադրանքները հանձնարարելիս նախ և առաջ ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի աշակերտների գիտելիքները, ընդունակությունները, հետաքրքրությունների շրջանակը: Առանձին աշակերտների համար պետք է մասնակիորեն անհատականացնի նախ նպատակը, ապա ծավալը և կատարման հնարները՝ պահպանելով տնային առաջադրանքի հիմնական բովանդակությունը: Շատ հաճախ ուսուցիչը մեծ ծավալի տնային առաջադրանք է հանձնարարում ամբողջ դասարանին, հաշվի չառնելով աշակերտների տարբեր ընդունակությունները, զարգացման միևնույն աստիճան չունենալու հանգամանքը, որը հանգեցնում է մի շարք խնդիրների: Օրինակ թույլ կամ միջին կարողությունների տեր երեխան ստիպված է լինում դիմել ծնողի կամ ինչ-որ մեկի օգնությանը՝ այդ մեծ ծավալի և դժվարություն ներկայացրող տնային առաջադրանքը կատարելու համար: Այսպիսով՝ տնային առաջադրանքը երեխայի համար դառնում է տառապանք, քանի որ նա չի կարողանում ինքնուրույն կատարել այն□ Տնային աշխատանքները կարող են տրվել անհատական և տարբերակված ձևերով: Անհատական տնային աշխատանքը տրվում է դասարանի առանձին աշակերտներին՝ որոշակի նպատակով քարտերի վրա կամ աշխատանքային տետրում: Այս դեպքում ուսուցչը ստուգում է տվյալ աշակերտի յուրացրած գիտելիքների և կարողությունների մակարդակը, վերացնում է այն բացթողումները, որն ունի սովորողը առանձին թեմաների ուսումնասիրման արդյունքում: Անհատական տնային աշխատանքները կարող են տրվել բարձր առաջադիմություն ունեցող աշակերտներին՝ ստեղծագործական կարողությունները և հակումները զարգացնելու նպատակով: Իսկ ահա

տարբերակված տնային աշխատանքի մոտեցման հիմքը աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպումն է, որն իրականացվում է տարբերակված առաջադրանքների միջոցով: Ուսուցիչը գրեթե միշտ

տնային աշխատանքները առաջադրում է միջին աշակերտի մակարդակով, քանի որ, եթե հանձնարարվի առաջադրանք թույլ աշակերտի մակարդակով, ապա ուժեղն այն կկատարի շատ արագ: Իսկ եթե հանձնարարվի ուժեղ աշակերտի մակարդակով, ապա թույլ աշակերտը դա կկատարի համեմատաբար դանդաղ, ինչն էլ, բնականաբար, վատ կանդրադառնա նրա ինքնազգացողության վրա. արդյունքում նա կկորցնի վստահությունն իր ուժերի նկատմամբ: Միևնույն առաջադրանքը թույլերի համար կարող է լինել բարդ, իսկ ուժեղների համար՝ հեշտ, և ի վերջո տնային հանձնարարությունները չեն ծառայի իրենց նպատակին և արդյունք չեն տա: Տվյալ խնդրի լուծման հիմնական ուղին տարբերակված մոտեցման ցուցաբերումն է տնային աշխատանքն առաջադրելիս: Այսպիսով, ուսուցիչը պետք է տնային հանձնարարություն տալուց առաջ հաշվի առնի յուրաքանչյուր աշակերտի կարողություններն և հմտությունները, առաջադրանք տա ամեն մեկին իր ուժերի չափով ☒

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրելով հետազոտության արդյունքները՝ եկա այն եզրահանգմանը, որ տարբերակված և անհատական ուսուցումը աշխատատար, գործնականում դժվար կիրառելի կազմակերպչական ձևեր են, որոնք ուսուցչից պահանջում են որոշակի տեսական գիտելիքներ, մանկավարժական հմտություններ, փորձ, համբերություն ու ցանկություն, սակայն նպաստում են աշակերտների առաջադիմության բարձրացմանը□ Անկասկած, գիտելիքը ամեն մի աշակերտի կողմից ձեռք է բերվում անհատապես, և պետք է գիտելիքի յուրացման գործընթացը նույնը չլինի տարբեր խմբերի սովորողների համար: Ուստի երեխաների տարբերակված ուսուցումը մեծ հնարավորություն է յուրաքանչյուր աշակերտի կողմից ուսումնական նյութը լիարժեք հասկանալու համար: Ամենակարևորը գիտելիքների տարբեր մակարդակ ունեցող աշակերտների ուսուցման մեթոդների ճիշտ ընտրությունն է: 6-րդ դասարանում տարբերակված ուսուցումը փորձնական նպատակով կիրառելով՝ հասկացա, որ դրական արդյունք եմ ունեցել:☒ Երբ յուրաքանչյուր աշակերտ, իր գիտելիքներին, կարողություններին ու հմտություններին համապատասխան հանձնարարություն էր ստանում, սկսում էր աշխատել սիրով և մեծ ակտիվություն էր ցուցաբերում: Իսկ մինչ այդ դասարանի աշակերտների մի մասը անտարբեր էր, մի մասը ընդհանրապես չէր մասնակցում դասին, մի մասն էլ՝ մասամբ: Փորձելով տարբերակված ուսուցումը իրականացնել և՛ անհատական, և՛ խմբային ձևերով՝ համոզվեցի, որ երկու դեպքում էլ արդյունավետ է՝ կախված դասի բովանդակությունից ու նպատակներից□ Համոզվեցի նաև, որ այն ունի ավելի շատ դրական, քան բացասական կողմեր□

Ինձ համար ամենակարևորն այն էր նաև, որ ուսուցման այս ձևն արդյունավետ է ոչ միայն

թույլ, այլ նաև օժտված աշակերտների համար, քանի որ նման աշակերտները հանձնարարությունը շուտ էին կատարում ու անգործ նստում, իսկ երբ նրանք ստացան իրենց գիտելիքներին համապատասխան հանձնարարություններ, սկսեցին առավել հետաքրքրությամբ աշխատել□

Կարևոր և դրական տեղաշարժ էր նաև տնային հանձնարարության տարբերակումը□ Յուրաքանչյուր աշակերտ, ստանալով իր հնարավորություններին ու ընդունակություններին համապատասխան տնային հանձնարարություն, սկսեց այն

կատարել ինքնուրույն՝ առանց որևէ մեկի օգնության դիմելու. այսուհետ տնային հանձնարարության կատարումը չդարձավ տառապանք աշակերտի համար:

Ամփոփելով հետազոտական աշխատանքս՝ հանգեցի եզրակացության, որ ուսուցիչը հաջողության կհասնի այն պարագայում, երբ դասը հետաքրքրաշարժ ու բովանդակալից կլինի դասարանի բոլոր աշակերտների համար, ուստի արդի կրթական համակարգում շատ կարևոր դեր ու նշանակություն ունի տարբերակված ուսուցմը□

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ամիրջանյան Յու. Ա., Սահակյան Ա. Ս. ,Մանկավարժություն, Մանկավարժ 2005:

Խաչատրյան Ս., Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Երևան, 2020:

2.Մակավարժական միտք 117 ,Ջանգակ, 2013:

3. Веденина Татьяна Ивановна ,Дифференциация обучения как важный фактор развития познавательных интересов школников, МОУ

4. <<Нижнеиртышская средняя общеобразовательная школа>>,2007:

5. Зарецкий В. К. ,,Проблемы дифференцированнога обучения и возможности интегразии,, ИПИ, Москва 2004:

6. Зинудин Абасович Абасов , Дифференциация обучения : сущность и формы, Журнал директор школи, 2004:

7.https://forum.armedu.am/forum/

8. https://coppershop.ru/hy/uhod-za-volosami/realizaciya-principov-individualnogo-i- differencirovannogo.html